

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ЯК СИМВОЛ УКРАЇНСТВА В АНГЛОМОВНОМУ СВІТІ До 150-річчя з часу відходу у вічність

Роксолана Зорівчак

Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна e-mail: r_zorivchak@franko.lviv.ua

Розвідку присвячено сприйняттю творчості Тараса Шевченка в англomовному світі. Стисло охарактеризовано історію англomовної шевченкіани (1868-2011). Подано характеристику найвагоміших перекладачів Шевченкового поетичного слова англійською мовою. Зокрема, зосереджено увагу на першому перекладачеві Андрієві Гумницькому, що 1868 р. опублікував у власному перекладі уривки поеми "Кавказ"; на перекладах Е. Л. Войнич (1911), першому майже повному "Кобзареві" англійською мовою (1964, перекладачі - В. Кіркконел і К. Г. Андрусин). Найбільшу увагу звернено на діяльність Віри Річ - найталановитішої перекладачки Шевченкових творів англійською мовою. Подано відомості про пам'ятники Т. Шевченку в англomовному світі.

Ключові слова: творчість, переклади, символ, нація.

Ну що б, здавалося, слова... Слова та голос -
більш нічого. А серце б'ється - ожива, Як їх
почує!.. Знать, од Бога і голос той і ті слова Ідуть
меж люди!

Тарас Шевченко

В українському народі є культ Тараса Шевченка. Досить було "Кобзаря", щоб Шевченкова поезія стала тією неопалимою купиною, що привела нас через велику пустелю занепаду, неволі й зневір'я до вільної, самостійної України. Цей вічний Поетів подвиг Є. Маланюк закарбував у таких рядках:

Не поет, бо це ж до болю мало, не трибун - бо це лиш рупор мас, і вже
менш за все - "Кобзар Тарас" - він, ким зайнялось і запалало [1, с. 151].

Т. Шевченко поступово займає належне йому місце і в пантеоні вселюдської культури, серед її велетів, геніїв непроминальної слави. На жаль, серед тлумачень його творів на різні мови ще не так багато перекладів високомистецьких, однак не лише окремі знавці, а й ширші читацькі кола (в тому числі й англomовні) призвичаюються сприймати Шевченкову творчість як одну з найяскравіших сторінок у світовій літературі. У колах українських іммігрантів та їхніх нащадків Т. Шевченко відомий з патріотичних міркувань як найсвятіший символ до болю коханої та здебільшого навіки втраченої Вітчизни.

Що ж є мірою вселюдської величі Т. Шевченка, в чому ж значення його творчості як однієї з найбільших величин світової літератури? Про це влучно висловився Поетів канадський перекладач К. Г. Андрусин: "Shevchenko's a volcanic spirit, towering titan-like above his own people, and high enough to be seen and heard by other nations of the world as he proclaims to all mankind the universally applicable virtues by which the moral fibres of humanity thrive and are strengthened. In the history of Eastern Europe he was one of the leading formative democratic forces, contributing, as a champion of Liberty, to the social betterment of men and to peaceful coexistence among them. The world has need of him, and of men like him, at this dire and perilous hour" [7, с. XI].

Основоположник українського перекладознавства І. Франко, автор понад п'ятдесяти шевченкознавчих студій різними мовами, враховуючи німецьку, англійську й польську, та сам перекладач двадцяти Шевченкових творів по-німецькому, називав Поетові твори "наскрізь національними і своєрідними" і стверджував, що незвичайна простота Шевченкового вислову, його мальовничість та натуральність ваблять перекладача, але шокрок створюють великі, часто незборимі труднощі при перекладанні. І. Франко наголошував, що для відтворення Шевченкового слова іншими мовами потрібні "золотарі з дуже делікатним струменем і дуже ніжною рукою" [3, с. 189].

Дотепер понад вісімдесят перекладачів намагалося донести Шевченкове Слово до англомовного читача. Були серед них аматори (Е. Дж. Гантер, П. Канді), досвідчені перекладачі (О. Івах, Джон Вір, П. П. Селвер, А. М. Біленко), університетські професори-славісти (К. О. Меннінг, В. Кіркконел, К. Г. Андрусишин, М. Найдан), видатні літературні особистості, зокрема Е. Л. Войнич та Віра Річ. Уже вийшло друком чимало англомовних видань Поетових творів, зокрема в Лондоні (1911, 1961), Тюлоні (пров. Манітоба, 1922), Джерсі-Сіті (1945, 1965), Джерсі-Сіті та Нью-Йорку (1961), Вінніпезі та Нью-Йорку (1961), Торонто (1961, 1964), Мюнхені (1961), Москві (1964, 1979), Києві (1977, 1988, 1989, 2001, 2007). Сиракузах (шт. Нью-Йорк, 2010). Поезії Т. Шевченка представлено в антологіях у англійському перекладі, вони доволі часто з'являються в англомовній періодиці. Майже всі Шевченкові віршові твори - крім поеми "Слепая" та віршів "Песня караульного у тюрми", "За що ми любимо Богдана...", "Кума моя і я..." - відтворено по-англійському, причому окремі твори мають по декілька інтерпретацій, а це дуже важливо, якщо враховувати, що більшість поезій Т. Шевченка дає певну варіантність інтерпретацій. Поему "Тарасова ніч" та вірші "г\Ш." ("Сонце заходить, гори чорніють..."), "І небо невміє, і заспані хвилі "Минають дні, минають ночі." перекладено сім разів, поезії "Думи мої, думи мої." (1839), "Мені однаково, чи буду." мають по вісім англомовних перекладів, "Садок вишневий коло хати" - десять, а "Заповіт" - двадцять три.

Першу спробу представити Т. Шевченка англомовному світові зробив 1868 р. Агапій Гончаренко (справжнє ім'я та прізвище - Андрій Гумницький), видатний діяч визвольно-демократичного руху у другій половині XIX сторіччя. Після багатьох життєвих перипетій Агапій Гончаренко приїхав до Сан-Франциско у листопаді 1867 р. і заснував там першу на американській землі друкарню, що, крім латинських, мала черенки кирилиці. Першого березня 1868 р. Агапій Гончаренко почав видавати двотижневик "The Alaska Herald". Спершу він виходив тільки англійською мовою, а потім почали з'являтися статті російською, а то й українською мовами. У першому числі "The Alaska Herald" Агапій Гончаренко вмістив свою коротку статтю "Curious ideas of the poet Taras Shevchenko" [8]. По суті, це був прозовий, до того ж, досить вільний, переклад уривків з Шевченкової поеми "Кавказ": рядків 89-106 та 128-129: "У нас же й світа, як на те - / Одна Сибір неісходима, / А тюрм! а люду!.. Що й лічить! / Од молдованина до фінна / На всіх язиках все мовчить, / Бо благоденствує!" аж до слів: "За кого ж ти розіп'явся, / Христе, сине Божий?" [6, с. 247 - 248]. Для перекладу Агапій Гончаренко вибрав вбивчі своєю сатирою рядки, які викривали облудність царських маніфестів, релігійних доктрин, офіційної преси, що представляли загарбницьку політику царату як вчинки ласки, доброти, милосердя.

Як прозове відтворення віршованого тексту та, до того ж, не зовсім семантично правильне, Гончаренків переспів не можна назвати перекладом у сучасному розумінні цього слова. Але він має велике історико-літературне значення, бо ним започатковано англомовну шевченкіану. Цікаво, що відбулося це не в таких культурних центрах, як Лондон, Единбург чи Нью-Йорк, а на далекому Заході США, у країні першопоселенців, золотошукачів і звіроловів У "Віснику Аляски" Агапій Гончаренко інколи друкував в оригіналі досить довгі уривки Шевченкових творів: поеми "Кавказ", послання "І мертвим, і живим...", вірша "Думи мої, думи мої..." (1839). Це були перші публікації Шевченкового слова в оригіналі на американській землі.

Переклади Етель-Ліліан Войнич - англійської письменниці, авторки славнозвісного роману "Гедзь", композитора, перекладачки (переважно російських письменників) побачили світ 1911 р. Вона брала активну участь у загальноєвропейському революційному русі. Під впливом Ф. Волховського та С. Кравчинського Е. Войнич вивчила українську мову, познайомила з українською культурою і в 90-х роках почала перекладати Шевченкові поезії. Після двадцяти років опублікувала 156 рядків: поезії "Минають дні, минають ночі...", "Заповіт", "Мені однаково, чи буду...", "Косар", "Минули літа молодії...", пролог до поеми "Княжна" [9].

Серед англомовних інтерпретаторів Т. Шевченка минулих епох Е. Войнич - найвизначніша літературна постать, найобдарованіша поетично й музично. Вона мала кращу за інших нагоду пізнати й сприйняти Шевченків дух: сама ж брала участь у революційній боротьбі проти царату. Найкращі серед перекладів - "Dig my grave..." ("Заповіт"), "Only friend, clear evening twilight..."

("Зоре моя вечірняя..."), " I care юі.."("Мені однаково, чи буду..."). Безмежна щирість цих поезій проривається навіть крізь переклад.

Збірка містить також передмову Е. Войнич та її ж авторства бібліографічний нарис про Тараса Шевченка. У ньому англійська письменниця відзначає "владну музику" ("haunting music") Шевченкових поезій, розглядає його як світового лірика, як бунтаря-революціонера, звертає увагу на соціальні умови життя українського Поета, наводить уривки з його листів і з повісті "Художник".

Визначним англійським інтерпретатором Шевченкової поезії другої половини ХХ віку критика вважає Джона Віра (Івана Федоровича Вив' юрського). Він народився 1906 р. у місцевості Брод-Веллі (пров. Манітоба) у родині лісорубів, іммігрантів з карпатського села Ценява на Івано-Франківщині.

Над перекладами Шевченкових творів Джон Вір працював із середини 40-х років. Перші його переклади - вступ до поеми "Сон" та уривок вірша "До Основ' яненка" - опублікувала газета "The Ukrainian Canadian" 1948 р. Загалом, Джон Вір переклав 29 віршованих творів Т. Шевченка (понад 4.180 рядків), повість "Художник", автобіографічний лист Поета (у першій редакції), прозову передмову до поеми "Гайдамаки", уривки поетового щоденника.

У своїх перекладах Джон Вір домігся основного: він глибоко сприймав і адекватно відтворював соціально-загострені й публіцистично озвучені аспекти Шевченкової поезії, сміливо й по-сучасному бачив поетову образність, відчував мелодійність поетової мови та намагався хоча б частково відтворити її для англійських читачів і слухачів.

Могутнім, звеличувальним гімном борцям за волю та, водночас, розвінчувальною, гнівною інвективою проти колонізаторів звучить поема "Кавказ" в інтерпретації Джона Віра, що належить до найвдаліших здобутків англійської шевченкіани. Ось як передано по-англійському початок поеми, де Поет викарбовує образ залитого кров'ю Кавказу і в гранично узагальнених образах стверджує непереможність народу:

Mighty mountains, row on row, blanketed with cloud,
Planted thick with human woe, laved with human blood.
Chained to a rock, age after age
Prometheus there bears
Eternal punishment - each day
His breast the eagle tears.
It rends the heart but cannot drain
The life-blood from his veins -
Each day the heart revives again
And once again is gay.
Our spirit never can be downed,
Our striving to be free.
The sateless one will never plow
The bottom of the sea [11, с. 187].

У Торонто 1964 рік ознаменувався появою першого майже повного англійського "Кобзаря" [12]. Переклади зробив В. Кіркконел за допомогою К. Г. Андрусишина, що є автором дуже глибокої передмови до цього тому [7]. У кількісному стосунку "Кобзар" 1964 р. розширив можливості англійського читача познайомитися з творчістю Т. Шевченка. Найкраще вдалися В. Кіркконелу ті переклади, де він, передаючи український коломийковий розмір англійським баладним, відтворив оповідні твори ("Катерину", "Тополю", "Сову", "Наймичку" та ін.). Проте В. Кіркконел перекладав з підрядкових прозових тлумачень, у глибинну суть Шевченкової музики йому ніколи було заглиблюватися: увесь "Кобзар" він переклав за два роки, причому, як сам признавався, це було не єдине й не головне його заняття тоді.

Найактивнішим та найталановитішим перекладачем творів Т. Шевченка у другій половині ХХ ст. і початку ХХІ ст. була лондонська перекладачка Віра Річ. Насправді, Faith Elizabeth Joan Rich, вона народилася і виховувалася в англійській родині. Перекладати українську поезію почала з

двадцятирічного віку і так захопилася українським художнім словом, що переклала навіть своє ім'я - ввійшла в літературу як Віра Річ. Тонка художня особистість, вона зуміла відчутти велич і чарівність художнього слова України і збагнула, яку виняткову відповідальність бере на себе, намагаючись явити англomовному світові духовне ество української нації. Розкошуючи українським словом, милуючись його живописною силою, намагалася проникнути в художній світ не визнаної світом нації і відтворити бодай частково цей світ засобами рідної англійської мови для читача зовсім іншої історії, зовсім іншого побуту, зовсім іншої ментальності.

Перший переклад Віри Річ - поему "Кавказ" - було опубліковано у весняному випуску лондонського кварталника "The Ukrainian Review" за 1959 р. Поряд подано статтю Віри Річ про цей твір. Стаття дуже цікава і слугує доказом того, як глибоко авторка зрозуміла Шевченкову поезію. "Композиційним тріумфом" Т. Шевченка назвала вона поему "Кавказ". На думку Віри Річ, Поет охопив у ній три теми, дуже щільно пов'язані між собою, наче окремі частини симфонії - страждання як вічну категорію; війну на Кавказі як його окремий конкретний вияв; оплакування друга.

У 1960-69 роках Віра Річ опублікувала переклади понад п'ятдесят творів Т. Шевченка (у тім числі - 9 поем) та уривка поеми "Княжна". Шістнадцять творів - "Причинна", "Неофіти", "Холодний яр", "Чигирине, Чигирине...", "Маленькій Мар'янні" та ін. - перекладено вперше. Більшість перекладів уміщено в збірці "Пісня з темряви" 1961 [10] та в кварталнику "The Ukrainian Review", зокрема цикл "В казематі". (1965), так званий "Аральський цикл" (1999). Віра Річ використовувала академічне видання 1939-1957 років, її переклади зберігають нумерацію рядків оригіналу. Найкращі серед них - "Якось-то йдучи уночі...", "Неофіти", "Гамалія", "Причинна", "Кавказ", "Садок вишневий...". На пам'ятнику Т. Шевченка у Вашингтоні уривок з поеми "Кавказ" викарбовано в перекладі Віри Річ.

Київське видавництво "Мистецтво" опублікувало 2007 р. вибрані поезії Т. Шевченка в оригіналі та в перекладах Віри Річ [5]. Вона переклала також вступну статтю І. М. Дзюби "Тарас Шевченко". У книзі вміщено репродукції найкращих зразків живописних та графічних творів, що вдало розкривають різнобічність таланту Т. Шевченка - поета і художника. Опубліковано 92 віршові твори Т. Шевченка, з них 39 нових перекладів, зокрема, балад "Русалка" і "Тополя", віршів "Нащо мені чорні брови...", "Коло гаю в чистім полі...", "Доля".

На високому художньому рівні, майстерно впоралася перекладачка з відтворенням по-англійському Шевченкової перлини з вірша "Чигирине, Чигирине.", пор.:

Нехай же вітер все	Then let the wind bear all
розносить На неокраєнім	away In its untrammelled
крилі, Нехай же серце	flight, And let the heart then
плаче, просить Святої	weep and pray On this earth -
правди на землі	holy right!
[6, с. 171]	[5, с. 169].

Мабуть, неможливо адекватніше відтворити англійською мовою семантику, денотатив-ну та конотативну, словесного образу "на неокраєнім крилі", тим паче, що й у "Словнику мови Шевченка" пояснення семантики цього цікавого вислову обмежується ремаркою "Образн." [2, с. 465].

В інтерпретаціях Віри Річ читач знайде досконалі художні знахідки у відтворенні звукової семантики ономагопії першотвору, як, приміром, блискуче відтворення ефонічних фігур з монологу демонічної ворони в романтичній містерії "Великий льох":

Крав! крав! крав! Крав	Bohdan cribbed
Богдан крам.	crocks
Kr-rr, Kr-rr, Kr-rr!	
Та повіз у Київ,	And carted to
	Kyiv,

Та продав злодіям Той And sold to crooks
крав, що накрив. The crooks he
cribbed.

[6, с. 224]

[5, с. 225].

Досить активно працює над перекладами творів Т. Шевченка англійською мовою американський славіст М. Найдан. Згідно з панівними тенденціями сучасного американського перекладу, він відтворює поезію Т. Шевченка вільним віршем. Тринадцять його перекладів з Т. Шевченка опублікував журнал "The Ukrainian literature" у 2004 р. Сама поява цього журналу - першого у світі журналу, присвяченого тільки перекладам творів української літератури англійською мовою - велика подія в українському культурному житті. Однак переклади М. Найдана сприймати важко, зокрема тому, що є вже чимало римованих перекладів тих творів, які і він переклав.

У наш час рівень перекладацької майстерності зріс настільки, що варто ставити питання не лише про ступінь відтворення загального змісту твору, його ідей, його макрообразів, а й стилістичних своєрідностей окремих мікрообразів, особливостей художнього синтаксису, авторського образного світу. У цьому плані в різночасових перекладах - чимало цікавих знахідок.

До того ж, Т. Шевченко в англійському світі - це не лише його твори в англійських перекладах. Це значна шевченкознавча література (праці Віктора Свободи, Дж. Грабовича, Ю. Луцького, К. Г. Андрусишина, Б. Рубчака, М. Тарнавської, К. О. Меннінга, Д. Слоуна та ін.). Це і пам'ятники Т. Шевченку. Перший в англійському світі пам'ятник Т. Шевченку роботи скульпторів М. Вронського та Б. Олійника встановлено 1 липня 1951 р. у північному Оуквілі (пров. Онтаріо, між Торонто і Гамілтоном, територія, відома під назвою "Палермо") як дарунок українського народу українцям Канади. На гранітному п'єдесталі - повна бронзова постать Т. Шевченка в динамічній позі. На урочистій церемонії відкриття першого пам'ятника Т. Шевченку на американському континенті були присутні 45 тис. людей різних національностей; 29 липня 1952 р. відкрито поруч з пам'ятником Музей Т. Г. Шевченка з великою кількістю експонатів, подарованих з Державного музею Т. Г. Шевченка в Києві; 9 липня 1961 встановлено пам'ятник Т. Шевченку (скульптор А. Дараган) біля будинку Манітобського парламенту в Вінніпезі. Пам'ятник Т. Шевченку з мармуру роботи скульптора А. Ігнащенка є в Тиммінсі (пров. Онтаріо). Фундамент пам'ятника спорудив місцевий мешканець - італієць С. Фурлетті. Пам'ятник відкрито в Кобзаревому парку 25 серпня 1984 р. поруч із місцевим краєзнавчим музеєм історії українських першопоселенців у Канаді.

Бюсти Т. Шевченка роботи О. Архипенка встановлено на території української оселі "Союзівка" (16 червня 1957 р.) та в Клівленді (24 вересня 1961 р.). Погруддя Поета (бронза, граніт, скульптор В. Бородай, архітектор А. Ігнащенко) встановлено 6 вересня 1970 р. в Арров-парку (Монро, штат Нью-Йорк) поруч і водночас із погруддям О. С. Пушкіна. Згодом там же встановлено бюсти В. Вітмена (6 вересня 1971 р.) та Янки Купали (1 липня 1973 р.).

27 червня 1964 р. надзвичайно урочисто відкрито гранітно-бронзовий пам'ятник Т. Шевченку в центрі Вашингтона. Світової слави канадський скульптор українського походження Л. Молодожанин - усупереч існуючій традиції - зобразив Т. Шевченка молодим інтелектуалом. На урочистість з'їхалося понад сто тисяч шанувальників Поета, головно українського походження. Поетичні рядки М. Тарнавської чудово закарбували цю подію:

Відкриття пам'ятника

Не до митців, не в пантеон поетів

прийшов, щоб слави лавр прийняти на чоло:

- ще не настав той час, щоб бути лиш естетом, закривши очі на добро і зло.

Прийшов він у столицю дипломатів

- країни невідомої поет -

щоб про забутих світові сказати беззвучним докором, що коле, мов стилет.

Прийшов підважити байдужності фасад, прийшов, мов виклик до усіх сумлінь,

- народу мовчазного амбасадор,

посол від незчисленних поколінь [4, с. 49].

Пам'ятник Т. Шевченку відкрито 16 жовтня 2005 р. у Сиракузах (шт. Нью-Йорк). Поета зображено молодим, у руках він тримає свій "Кобзар", на ногах у нього кайдани. Постаць Т. Шевченка у бронзі спорудив відомий американський скульптор Б. Декстер при активній співпраці з архітектором В. Бутенком із Сиракуз. 2010 р. опубліковано Пропам'ятну книгу з нагоди цієї події під заголовком "Борітеся - поборете!".

Імпозантний пам'ятник Т. Шевченку на величому постаменті відкрито в Оттаві 26 червня 2011 р. Це - також робота скульптора Л. Молодожанина. Поруч із постаттю молодого Поета - три композиції: "Гайдамаки", "Катерина з немовлятком", "Бандурист". На відкриття пам'ятника з'їхалося дуже багато шанувальників Поета та українства загалом. Відзначали водночас Двадцятиліття Незалежності Української Держави та 120-річчя українських поселень у Канаді (йдеться про українських першопоселенців В. Єленяка та

1. Пилипівського, що прибули до Канади 7 вересня 1891 р.).

Справжній процес засвоєння Шевченкової творчості англomовними літературами лише розпочався, його розквіт - попереду. Поезія Шевченка - Поета, що в свідомості українського народу зайняв місце під рушниками на покутті, чільне місце - незаплямованим сонцем піднімається з України на загальнолюдські обрії.

1. Маланюк Є. Поезії / Є. Маланюк ; упор. Т. Салига. - Львів : Фенікс, 1992. - 686 с.
2. Словник мови Шевченка: у 2-х т. / редкол.: В. С. Ващенко та ін. - К. : Наук. думка, 1964. - Т. 1. - XVIII, 484 с. 3. Франко І. Шевченко в німецькій одязі / І. Франко // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. - К. : Наук. думка, 1982. - Т. 35. - С. 189 - 196. 4. Тарнавська М. Тихі розмови з вічністю: Збірка збірок і поза збірками / М. Тарнавська. - Філадельфія : Мости, 1999. - 102.
5. Шевченко Т. Вибрана поезія. Живопис. Графіка = Shevchenko T. Selected poems. Paintings. Graphic works / Т. Шевченко ; пер. Віри Річ. - К. : Вид-во "Мистецтво", 2007. - 608 с.
6. Шевченко Т. Повне зібрання творів: У 12 т. / Т. Шевченко. - К. : Наук. думка, 1989. - Т. 1. Поезії 1837 - 1847. pp. - 528 с. 7. Andrusyshen C. H. Introduction / C. H. Andrusyshen // The poetical works of Taras Shevchenko. The Kobzar. - Toronto : University of Toronto Press, 1964. - P. IX - P. LI.
8. Honcharenko A. Curious ideas of the poet Taras Shevchenko / A. Honcharenko // The Alaska Herald. - 1868. - 1 Mar. 9. Shevchenko T. Six lyrics from the Ruthenian of..., also the Song of the Merchant Kalashnikov from the Russian of M. Lermontov / T. Shevchenko ; rendered into English verse by E. Voynich. - London : Elkin Mathews, 1911 (the Vigo cabinet series, No 86). - 63 pp. 10. Shevchenko T. Song out of darkness: Selected poems transl. by V. Rich / T. Shevchenko ; transl. by V. Rich. - London : The Mitre Press, 1961. - XXXII, 128 pp. 11. Shevchenko T. The Caucasus / T. Shevchenko ; transl. by J. Weir // Шевченко Т. Вибрані поезії = Shevchenko T. Selected poetry. - К.: Дніпро, 1977. - С. 187-195. 12. Shevchenko T. The poetical works of. . . / T. Shevchenko ; transl. from the Ukrainian by C. H. Andrusyshen & W. Kirkconnel. - Toronto : Univ. of Toronto Press, 1964. - LI, 564 pp.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО КАК СИМВОЛ УКРАИНСКОЙ НАЦИИ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ МИРЕ К 150-летию со дня смерти Тараса Шевченко

Роксолана Зоривчак

Львовский национальный университет имени Ивана Франко, ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина e-mail: r_zorivchak@franko.lviv.ua

Статья посвящена рецепции творчества Тараса Шевченко в англоязычном мире. Представлена история англоязычной шевченкианы (1868-2011). Внимание сосредоточено на А. Гумницком, первом переводчике Шевченко на английский язык (1868), на почти полном "Кобзаре" (1964, переводчики - В. Киркконел, К. Г. Андрусyshин), на талантливейших переводчиках Э. Л. Войнич и Вере Рич. Читатель может узнать также о памятниках Т. Шевченко в англоязычном мире.

Ключевые слова: творчество, переводы, символ, нация.

TARAS SHEVCHENKO AS A SYMBOL OF THE UKRAINIAN NATION IN THE ANGLOPHONE WORLD Dedicated to the 150th anniversary of Shevchenko's demise
Roksolana Zorivchak

*Ivan Franko National University in Lviv, 1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine e-mail:
r_zorivchak@franko.lviv.ua*

The article focuses on the reception of Taras Shevchenko's writings in the English-speaking countries. Shevchenko is a volcanic spirit, towering titan-like above his own people, and high enough to be seen and heard by other nations of the world as he proclaims to all mankind the universally applicable virtues by which the moral fibers of humanity thrive and are strengthened. But first of all he has become a symbol of the Ukrainian nation. In 1868, the first translation from Shevchenko's writings appeared in English: a prose version of some extracts from *The Caucasus* done by Andriy Humnytskyi. The article covers the most substantial translations and provides a concise information on the statues of Shevchenko erected in the Anglophone world.

Key words: writings, translations, symbol, nation.

Стаття надійшла до редколегії 20.06.2011 р.

Статтю прийнято до друку 10.10.2011 р.